

Баслик В.П., Лісніковська Н.В., здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна
Науковий керівник: Бондаренко Є.І., асистент

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ - АНАЛІЗ ЗМІН КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ВІРУСУ COVID-19

Сьогодні Україна, як і інші країни світу, опиналася під загрозою зараження великої частини населення вірусом COVID-19. Оскільки у ст. 3 Конституції України проголошено, що людина, її життя, честь і гідність, недоторканість і безпека є найвищою соціальною цінністю, то очевидно є потреба застосування заходів, які б допомогли протидіяти цьому вірусу та попередити осіб на території України. З цією метою законодавець був зобов'язаний прийняти відповідні нормативно-правові акти у всіх сферах діяльності людини. Зокрема, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» та постанови КМУ наразі є основними актами, які вносять зміни до законодавства України. Закономірно постає питання наскільки якісними вони є і що передбачають, адже діють вже сьогодні і впливають на найважливішу цінність – життя та здоров'я.

Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», яким передбачено змінити санкцію до статті 325 Кримінального кодексу України. Відповідно до чинної редакції даної статті, за порушення правил та норм, встановлених з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним хворобам, а також масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спричинити поширення цих захворювань, призначається кримінальне покарання у вигляді штрафу від тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешт на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до трьох років, або позбавлення волі на той самий строк. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років [1, 2].

Слід зазначити, що ще до прийняття низки законодавчих актів у сфері

боротьби з поширенням вірусу COVID-19 в Україні, Кримінальний кодекс містив статтю, яка передбачала кримінальну відповідальність за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням. Законом № 530-IX від 17 березня 2020 року була лише посилена міра відповідальності за таке правопорушення.

На нашу думку, таке посилення є цілком доречним з позиції відповідності покарання вчиненому правопорушенню. Від дотримання санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням наразі залежить життя багатьох людей, а отже і покарання за такий злочин має бути відповідним.

За інформацією Державної служби України з питань праці, станом на 9 липня під час виконання посадових обов'язків захворіло на Covid-19 понад 7 тис. медичних працівників і з кожним місяцем ця цифра зростає. Постає питання, чи зобов'язані медичні працівники допомагати хворим на коронавірусну інфекцію, при цьому ризикуючи власним життям та здоров'ям, а також здоров'ям своїх близьких, з моральної точки зору та в юридичному аспекті [3].

Стаття 37 Основ, маючи назву «Надання медичної допомоги в невідкладних та екстремальних ситуаціях», містить положення, що медичні працівники зобов'язані невідкладно надавати необхідну медичну допомогу в разі виникнення невідкладного стану людини. Наступне: це відсилання до Закону України «Про екстрену медичну допомогу» [4].

Covid-19, за міжнародною класифікацією хвороб (U 07.1 2019-nCov) [5], нині належить до діагнозів неясної етіології. Для виникнення надзвичайної ситуації на інфекційне захворювання невиявленої етіології має хворіти від 10 осіб (при цьому достатньо однієї особи хворої на тяжкий гострий респіраторний синдром (ТГРС) – SARS). Оскільки на 9 липня 2020 року в Україні зафіксовано понад 50 тис. випадків, Covid-19 належить до надзвичайних ситуацій природного характеру. Питання щодо того, чи належить Covid-19 до екстремальних ситуацій, залишається відкритим.

З огляду на все вищезазначене, ми вважаємо, що тяжкий стан хворого на Covid-19 є екстремальною ситуацією, а от сама наявність вірусу такою ситуацією не є. Тобто, якщо особа хвора на «ковід» і перебуває у тяжкому стані, то медичні працівники зобов'язані надати їй допомогу. Можемо зробити висновок, що допомагати поза виконанням службових обов'язків, вони не зобов'язані і їх дії не можна буде кваліфікувати за ст. 139 ККУ. Отже, медичні працівники є особливою категорією працівників, з огляду на те, що мають виключний обов'язок допомагати пацієнтам навіть за наявності ризику власному здоров'ю.

Таким чином, Україна є не єдиною країною, яка запровадила посилену кримінальну відповідальність за порушення карантину. Слід відзначити,

що зміни, внесені до законодавства України відповідають превентивним заходам, застосованим у європейській практиці. Проте, наразі судова практика показує, що вони є не дуже ефективними і потребують уточнення. У зв'язку з цим, пропонуємо наступні варіанти полегшення судам застосування цієї норми. По-перше, шляхом розширеного офіційного тлумачення КСУ нещодавно зміненої ст. 325 ККУ, та роз'яснення практики розмежування кримінальної відповідальності за цією статтею від адміністративної відповідальності за ст. 44-3 КУпАП у відповідній постанові Пленуму ВСУ. По-друге, внесенням законодавцем уточнень до цієї статті ККУ шляхом викладення її у більш чіткій редакції.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14>.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 17.03.2020 № 530-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/530-20>.
3. Демченко І.С. Щодо «обов'язку допомагати» медичних працівників під час карантину. *Приватне та публічне право*. 2020. Вип. 3. С. 57-62.
4. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5081-17>.
5. Могил С.К. Сучасна держава в екстремальних ситуаціях: нормативи, органи, функції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Одеська національна юридична академія. Одеса, 2019. 190 с.

УДК 343.6(043.2)

Бевзюк А.К., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна
Науковий керівник: Степаненко О.В., к.ю.н.

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Поширеною формою порушення прав людини є домашнє насильство, від якого найчастіше страждають малозахищені верстви населення.

У ХХ столітті активізувалися міжнародні рухи проти дискримінації прав жінок, почалося підняття теми домашнього насильства та захист від нього. У 1993 р. з ініціативи жіночих громадських організацій з'явилися перші публікації, присвячені проблемам насильства в сім'ї. Після того як